

به نام خداوند جان و خرد

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

مدیریت تحصیلات تکمیلی

پژوهشکده ی زبانشناسی

پایان نامه ی کارشناسی ارشد رشته ی فرهنگ و زبان های باستانی

عنوان پایان نامه

بررسی صرفی و نحوی ضمیرها و افعال در فصلهای سی و چهار و سی و پنج

وزیدگیهای زادسپرم

استاد راهنما

دکتر محمد تقی راشد محصل

استاد مشاور

دکتر مهشید میرفخرایی

پژوهشگر

سید عباس آل سید طیب

تابستان ۱۳۸۸

سپاسگزاری

با سپاس فراوان از آقای دکتر محمد تقی راشد محصل که در تمامی مراحل کار با صبر و حوصله بر چگونگی انجام این پژوهش نظارت داشتند و با راهنمایی های ارزنده ی خود نگارنده را یاری کردند. ایشان بارها و بارها متن را مطالعه کردند و هر بار موارد بسیاری را متذکر شدند. انتخاب موضوع پایان نامه نیز به پیشنهاد ایشان بوده است. همچنین خانم دکتر مهشید میرفخرایی نیز تمامی متن را واژه به واژه مطالعه نمودند، نکته های بسیاری را متذکر شدند و بر دقت علمی این پژوهش افزودند. از خداوند سلامتی و طول عمر این دو پژوهشگر گرانمایه را آرزو دارم.

همچنین از آقای دکتر محسن ابوالقاسمی و خانم دکتر دربندی که داورى این پایان نامه را بر عهده داشتند سپاسگزار است.

چکیده

هدف این تحقیق بررسی صرفی و نحوی ضمیر و فعل در دو فصل پایانی کتاب وزیدگی های زادسپرم به منظور آشکارسازی ویژگی های سبکی نویسنده ی کتاب است. موارد صرفی و نحوی بررسی شده بر پایه ی کتاب دستور تاریخی زبان فارسی دکتر محسن ابوالقاسمی بوده است.

برای این منظور، ابتدا متن پهلوی و آوانویسی و ترجمه براساس کتاب وزیدگی های زادسپرم پژوهش دکتر محمد تقی راشد محصل انتخاب شد. سپس، یادداشت برداری مربوط به ضمیر و فعل از لحاظ صرفی و نحوی به طور همزمان انجام گرفت. سپس یادداشت ها در جدول های مربوط به هر قسمت تنظیم گردید. در پایان تمامی جمله های این دو فصل از لحاظ ساخت جمله براساس فصل جمله بندی کتاب یادشده تحلیل گردید.

پس از انجام تحقیق مشخص گردید که کتاب وزیدگی های زادسپرم از لحاظ نوع جمله بندی تنوع بسیار دارد و علیرغم داشتن جمله های ساده ی فراوان - که بسیاری از آنها فاقد فعل هستند - جملات پیچیده و معترضه ی زیادی نیز دارد؛ ویژگی ای که در دیگر کتاب های پهلوی معمول نیست. ویژگی دیگر کتاب استفاده ی فراوان از پیشوندهای فعلی است.

فهرست مطالب

| | |
|----|--|
| ۳ | سپاسگزاری |
| ۴ | چکیده |
| ۱۴ | پیشگفتار |
| ۱۷ | فصل اول متن پهلوی |
| ۳۷ | فصل دوم آوانویسی |
| ۵۵ | فصل سوم نگارش فارسی |
| ۶۸ | فصل چهارم تعریف مقوله های دستوری |
| | ۴-۱ فعل و مقوله های آن در زبان پهلوی |
| | ۴-۱-۱ ماده |
| | ۴-۱-۱-۱ ماده ی مضارع |
| | ۴-۱-۱-۲ ماده ی ماضی |
| | ۴-۱-۱-۳ ماده ی مجهول |
| | ۴-۱-۱-۴ ماده ی واداری |
| | ۴-۱-۱-۵ ماده ی جعلی |
| | ۴-۱-۲ باب |
| | ۴-۱-۲-۱ باب لازم |
| | ۴-۱-۲-۲ باب متعدی |
| | ۴-۱-۲-۳ باب مجهول |
| | ۴-۱-۳ وجه |
| | ۴-۱-۳-۱ وجه اخباری |

- ۴-۱-۳-۲ وجه امری
- ۴-۱-۳-۳ وجه التزامی
- ۴-۱-۳-۴ وجه تمنایی
- ۴-۱-۴ زمان
- ۴-۱-۴-۱ مضارع ساده
- ۴-۱-۴-۲ مضارع استمراری
- ۴-۱-۴-۳ ماضی ساده
- ۴-۱-۴-۴ ماضی استمراری
- ۴-۱-۴-۵ ماضی نقلی
- ۴-۱-۴-۶ ماضی بعید
- ۴-۱-۴-۷ آینده
- ۴-۱-۵ شمار
- ۴-۱-۵ مفرد
- ۱-۱-۵-۲ جمع
- ۴-۱-۶ شخص
- ۴-۱-۶-۱ اول شخص
- ۴-۱-۶-۲ دوم شخص
- ۴-۱-۶-۳ سوم شخص
- ۴-۱-۷ شناسه
- ۴-۱-۷-۱ شناسه های فعل مضارع اخباری
- ۴-۱-۷-۲ شناسه های فعل امر
- ۴-۱-۷-۳ شناسه های فعل مضارع التزامی
- ۴-۱-۷-۴ شناسه ی فعل تمنایی

- ۴-۱-۸ نشانه ها
-n ۴-۱-۸-۱
-ma ۴-۱-۸-۲
-ham ۴-۱-۸-۳
- ۴-۱-۹ فعل های کمکی
- ۴-۱-۹-۱ فعل های کمکی شخصی
- ۴-۱-۹-۲ فعل های کمکی غیرشخصی
- ۴-۱-۱۰ پیشوندهای فعلی
- ۴-۱-۱۱ ساخت فعل
- ۴-۱-۱۱-۱ ساده
- ۴-۱-۱۱-۲ مرکب
- ۴-۱-۱۱-۳ پیشوندی
- ۴-۱-۱۱-۴ عبارت فعلی
- ۲-۴ ضمیر و مقوله های آن در زبان پهلوی
- ۴-۲-۱ ضمیر شخصی
- ۴-۲-۲ ضمیر پرسشی
- ۴-۲-۳ ضمیر مبهم
- ۴-۲-۴ ضمیر اشاره
- ۴-۲-۴-۱ ضمیرهای اشاره به نزدیک
- ۴-۲-۴-۲ ضمیرهای اشاره به دور
- ۴-۲-۵ ضمیر مشترک
- ۴-۲-۶ موصول
- فصل پنجم بررسی فعل ۸۰

- ۵-۱ ماده
- ۵-۱-۱ ماده ی مضارع
- ۵-۱-۲ ماده ی ماضی
- ۵-۱-۳ ماده ی مجهول
- ۵-۱-۴ ماده ی واداری
- ۵-۱-۵ ماده ی جعلی
- ۵-۱-۶ فعل های مضارعی که از ماده ی ماضی ساخته شده اند
- ۵-۲ باب
- ۵-۲-۱ باب لازم
- ۵-۲-۲ باب متعدی
- ۵-۲-۳ باب مجهول
- ۵-۳ وجه
- ۵-۳-۱ وجه اخباری
- ۵-۳-۲ وجه امری
- ۵-۳-۳ وجه التزامی
- ۵-۴ زمان
- ۵-۴-۱ مضارع ساده
- ۵-۴-۳ ماضی ساده
- ۵-۴-۳-۱ ماضی ساده ی لازم
- ۵-۴-۳-۲ ماضی ساده متعدی
- ۵-۴-۳-۳ ماضی ساده ی مجهول
- ۵-۴-۵ ماضی نقلی
- ۵-۴-۵-۱ ماضی نقلی لازم

- ۵-۴-۵-۲ ماضی نقلی متعدی
- ۵-۴-۶ ماضی بعید
- ۵-۴-۶-۱ ماضی بعید متعدی
- ۵-۷ شناسه
- ۵-۷-۱ شناسه های فعل مضارع اخباری
- ۵-۷-۱-۱ شناسه ی فعل مضارع اخباری اول شخص مفرد m -
- ۵-۷-۱-۲ شناسه ی دوم شخص مفرد مضارع اخباری -
- ۵-۷-۱-۳ شناسه ی فعل مضارع اخباری سوم شخص مفرد d -
- ۵-۷-۱-۴ شناسه ی فعل مضارع اخباری اول شخص جمع m -
- ۵-۷-۱-۵ شناسه ی فعل مضارع اخباری دوم شخص جمع d -
- ۵-۷-۱-۶ شناسه ی فعل مضارع اخباری سوم شخص جمع nd -
- ۵-۷-۲ شناسه های فعل امر
- ۵-۷-۲-۱ شناسه ی امر دوم شخص جمع d -
- ۵-۷-۳ شناسه های فعل مضارع التزامی
- ۵-۷-۳-۱ شناسه ی فعل مضارع التزامی سوم شخص مفرد d -
- ۵-۷-۳-۲ شناسه ی فعل مضارع التزامی سوم شخص جمع nd -
- ۸-۵ نشانه ها
- ham ۵-۸-۱
- ma ۵-۸-۲
- n ۵-۸-۳
- ۹-۵ فعل های کمکی
- ۵-۹-۱ فعل های کمکی شخصی
- k m d ۵-۹-۱-۱

..... ۵-۹-۲ فعل های کمکی غیرشخصی

..... ab y d ۵-۹-۲-۱

..... tuw n ۵-۹-۲-۲

..... š y d ۵-۹-۲-۳

..... ۱۰-۵ پیشنندهای فعلی

..... abar ۵-۱۰-۱

..... ab z ۵-۱۰-۲

..... andar ۵-۱۰-۳

..... be ۵-۱۰-۴

..... fr z ۵-۱۰-۵

..... fr d ۵-۱۰-۶

..... ul ۵-۱۰-۷

..... ۱۱-۵ ساخت فعل

..... ۵-۱۱-۱ ساده

..... ۵-۱۱-۲ پیشوندی

..... ۵-۱۱-۳ مرکب

..... ۵-۱۱-۴ عبارت فعلی

..... ۱۲-۵ جایگاه فعل در جمله

..... ۵-۱۲-۱ آغاز جمله

..... ۵-۱۲-۲ میان جمله

..... ۵-۱۲-۳ پایان جمله

..... ۱۳-۵ نحو: مطابقت نهاد و فاعل با فعل

..... ۵-۱۳-۱ : نهاد و فاعل مفرد، فعل جمع

- ۵-۱۳-۲ نهاد و فاعل جمع، فعل مفرد
- ۱۳۲..... فصل ششم بررسی ضمیر
- ۱-۶ ضمیر شخصی
- ۶-۱-۱ ضمیر شخصی اول شخص
- ۶-۱-۱-۱ ضمیر شخصی اول شخص مفرد
- ۱۳۲..... ۶-۱-۱-۱-۱-۱ ضمیر شخصی اول شخص مفرد منفصل man
- ۱۳۲..... ۶-۱-۱-۱-۱-۲ ضمیر شخصی اول شخص مفرد منفصل an
- ۱۳۳..... ۶-۱-۱-۱-۲ ضمیر شخصی اول شخص مفرد متصل m-
- ۲-۱-۶ ضمیر شخصی دوم شخص
- ۶-۱-۲-۱ ضمیر شخصی دوم شخص مفرد
- ۱۳۳..... ۶-۱-۲-۱-۱ ضمیر شخصی دوم شخص مفرد منفصل t
- ۱۳۳..... ۶-۱-۲-۱-۲ ضمیر شخصی دوم شخص مفرد متصل t-
- ۶-۱-۲-۲ ضمیر شخصی دوم شخص جمع
- ۱۳۳..... ۶-۱-۲-۲-۱ ضمیر شخصی دوم شخص جمع متصل t n-
- ۶-۱-۳ ضمیر شخصی سوم شخص
- ۶-۱-۳-۱ ضمیر شخصی سوم شخص مفرد
- ۱۳۴..... ۶-۱-۳-۱-۱ ضمیر شخصی سوم شخص مفرد منفصل y
- ۱۳۴..... ۶-۱-۳-۱-۲ ضمیر شخصی سوم شخص مفرد متصل š-
- ۶-۱-۳-۲ ضمیر شخصی سوم شخص جمع
- ۱۳۴..... ۶-۱-۳-۲-۱ ضمیر شخصی سوم شخص جمع منفصل aW š n
- ۱۳۵..... ۶-۱-۳-۲-۲ ضمیر شخصی سوم شخص جمع متصل š n-
- ۲-۶ ضمیر و صفت مبهم
- ۶-۲-۱ صفت مبهم har

- ۶-۲-۲ صفت مبهم *wisp*
- ۳-۶ ضمیر و صفت اشاره
- ۶-۳-۱ صفت اشاره به نزدیک *im*
- ۶-۳-۲ صفت اشاره به نزدیک *n*
- ۶-۳-۳ صفت اشاره به دور *n*
- ۶-۳-۴ ضمیر اشاره به نزدیک *n*
- ۶-۳-۵ ضمیر اشاره به نزدیک *d*
- ۶-۳-۶ ضمیر اشاره به دور *n*
- ۴-۶ ضمیر مشترک
- ۶-۴-۱ ضمیر مشترک *xwad*
- ۶-۴-۲ ضمیر مشترک *xw š*
- ۶-۴-۳ ضمیر مشترک *xw štan*
- ۵-۶ موصول
- ۶-۵-۱ موصول *ā*
- ۶-۵-۲ موصول *k*
- ۶-۵-۳ موصول
- ۶-۶ پسواژه ها
- ۶-۶-۱ پسواژه ی *padiš*
- ۶-۶-۲ پسواژه ی *aziš*

..... ۱۴۰ فصل هفتم تحلیل جمله ها

- ۷-۱ جمله های ساده
- ۷-۲ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و یک جمله ی پیرو ساده
- ۷-۳ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و دو جمله ی پیرو ساده

- ۷-۴ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و سه جمله ی پیرو ساده
- ۷-۵ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و چهار جمله ی پیرو ساده
- ۷-۶ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و پنج جمله ی پیرو ساده
- ۷-۷ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و یک جمله ی پیرو مرکب
- ۷-۸ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه و دو جمله ی پیرو مرکب
- ۷-۹ جمله های مرکب از یک جمله ی پایه، دو جمله ی پیرو ساده و دو جمله ی پیرو مرکب
- ۷-۱۰ جمله های مرکب از دو جمله ی پایه و یک جمله ی پیرو ساده
- ۷-۱۱ جمله های مرکب از دو جمله ی پایه و چهار جمله ی پیرو ساده

کتابنامه ۱۷۲

کتابنامه ی پژوهش های پیشین درباره ی گزیده های زادسپرم ۱۷۴

Abstract 2

پیشگفتار

زبان‌هایی که در ایران از گذشته تاکنون متداول بوده است، ویژگی‌های زبانی مشترکی دارند، هرچند که در سرزمین‌های گوناگونی در ایران کنونی یا خارج از مرزهای فعلی آن معمول بوده‌اند یا هستند. این مجموعه زبان‌ها را اصطلاحاً گروه زبان‌های ایرانی می‌نامند (تفضلی، ۱۳۸۳: ۱۱).

زبان‌های ایرانی را به طور قراردادی به سه دوره تقسیم کرده‌اند که عبارتند از: «ایرانی باستان»، «ایرانی میانه» و «ایرانی نو» که حد و مرز میان آنها سده‌های چهارم و سوم پیش از میلاد و هشتم و نهم میلادی است، یعنی در دوران دگرگونی‌های بنیادین سیاسی پس از فروپاشی شاهنشاهی هخامنشی و ساسانی. این تقسیم‌بندی‌ها به فرار زیر است:

الف. زبان‌های ایرانی باستان (از آغاز نگارش تا سده‌های چهارم و سوم پیش از میلاد) ثبت شده در اوستا و نوشته‌های فارسی باستان.

ب. زبان‌های ایرانی میانه (از سده‌های چهارم و سوم پیش از میلاد تا هشتم و نهم میلادی و اندکی پس از آن) در غرب دارای شواهد پارسی و فارسی میانه و در شرق سغدی، خوارزمی، سکایی و در حد اندکی هم بلخی است، در حالی که گویش‌هایی در شمال (سرمتی، آلانی و مانند آن) عملاً به طور غیر مستقیم قابل شناسایی‌اند و تعدادی هم فقط از راه نتیجه‌گیری به دست می‌آیند.

ج. زبان‌های ایرانی نو (از سده‌های هشتم و نهم میلادی تاکنون) روی هم رفته آن گروه از زبان‌های ایرانی که امروزه در ایران، افغانستان، پاکستان، در جمهوری‌های آسیای مرکزی یا در دیگر سرزمین‌های شرقی کاربرد دارد و یا همچون فارسی نو از طریق آثار مکتوب به خط عربی شناخته می‌شود (اشمیت، ۱۳۸۶: ج ۱، ص ۶۱۰).

فارسی میانه از فارسی باستان پدید آمده و فارسی نو دنباله‌ی آن است. آغاز فارسی میانه به زمان پس از فروپاشی شاهنشاهی هخامنشی و پایانش به کهن‌ترین شواهد فارسی نو باز می‌گردد. بر این اساس دوران طولانی‌ای از سده‌ی سوم پیش از میلاد تا سده‌های هشتم و نهم میلادی، مدت زمانی است که در آن فارسی میانه زبانی زنده بوده است. اما به عنوان زبان مرده‌ی مذهبی تا سده‌های نهم و دهم میلادی به وسیله‌ی زردشتیان ایران به کار گرفته شد و حتی تا سده‌ی سیزدهم میلادی مانویان واحه‌ی ترفان ترکستان چین آن را به کار برده‌اند. پارسیان هند نیز با میراث ادبی فارسی میانه‌ی خود تا حدی آشنایی داشته‌اند تا این که در سده‌ی هجدهم میلادی دانشمندان اروپایی به بررسی و شناخت علمی این زبان نایل شدند (اشمیت، ۱۳۸۶: ج ۱، ص ۲۲۳). از دوره‌ی میانه کتاب‌های بسیاری بر جای مانده است که یکی از آنها *گزیده‌های زادسپهرم* یعنی کتاب حاضر است.

گزیده‌های *زادسپهرم* متنی است به زبان پهلوی با حدود ۱۹۰۰۰ واژه (West, 1904:105) که توسط *زادسپهرم* پسر گشن جم در قرن سوم هجری تألیف شده است. وی از خاندانی روحانی بوده و پدرش گشن جم شاپوران با لقب پیشوای

بهدینان یاد شده است. احتمال دارد که وی یکی از صاحب نظرانی بوده که آراءشان در مسائل حقوقی نقل گردیده است. زادسپرم در آغاز گزیده ها با عنوان هیربد نیمروز و در نامه های منوچهر با عنوان هیربد یاد شده است. وی در بندهشن از هم عصران تدوین کننده ی این کتاب ذکر شده است.

زادسپرم مدتی را در سرخس و سیرجان کرمان اقامت داشته است. این هیربد در مورد مراسم تطهیر موسوم به برشوم بدعت هایی برای ساده کردن آن گذاشت که مخالفت گروهی از زردشتیان را برانگیخته بود، به طوریکه به برادر بزرگ تر او شکایت برداشتند (تفضلی، ۱۳۸۳: صص ۱۴۵ و ۱۴۶).

گزیده های زادسپرم سی و پنج فصل دارد که می توان آنها را در چهار بخش طبقه بندی کرد:

بخش نخست (فصل های یکم، دوم و سوم) که در آنها از آفرینش سخن رفته است؛ بدین ترتیب که در فصل های یکم و دوم از نبرد اورمزد و اهریمن و در فصل سوم از گسترش و رواج آفریدگان اورمزد سخن گفته می شود.

بخش دوم (فصل چهارم تا پایان فصل بیست و ششم) درباره ی چگونگی فرود آمدن دین به زمین و زندگی زردشت است و به اقتضای مطلب از پیشگوییها و آموزش های برجسته و معجزه های پیامبر نیز سخن به میان آمده است.

بخش سوم (فصل های بیست و هفتم و بیست و هشتم) خود شامل دو قسمت است: فصل بیست و هفتم اندرزهایی است که در دیگر متن های پهلوی نیز با اختلافاتی جزئی وجود دارد. فصل بیست و هشتم بخش های نماز اهورنور را بر می شمارد؛ به طور کلی این بخش از کتاب پیوندی با مطالب پیش و پس از خود ندارد. بخش چهارم (فصل بیست و نهم تا پایان فصل سی و دوم) درباره ی ترکیب آدمیان و بیان نیروهای موجود در تن او و خویشکاری هر یک از اندام ها و کلیاتی درباره ی زندگی پس از مرگ است.

پس از فصل سی و سوم کتاب با پایان نوشت زیر به پایان می رسد:

«فرجام یافت به درود و شادی و رامش، من بنده ی دین گویدشاه رستم بندار، شاه مردان نوشتم و بافی گذاشتم.»

فصل های سی و چهارم و سی و پنجم که از زیباترین فصل های کتاب و از نثری روان، شیوا و شاعرانه برخوردار است، چونان افزوده ای است بر مطالب کتاب و این گونه آغاز می شود:

«به نام یزدان و دین به مزدیسنان پیروزگر. گفتار زادسپرم جوان جمان در یک روز»

و این آغاز می تواند برای کتابی دیگر باشد، به ویژه که پس از این دو فصل مطلب به یکباره قطع می شود و پایان نوشت و یا گفتاری که نشان دهنده ی فرجام کار باشد وجود ندارد.

فصل سی و چهارم درباره ی فرشگررداری (= بازسازی جهان در پایان) است و در آن از زندگی مردم در پایان جهان گفتگو شده و همانندی این زندگی با آنچه در آغاز آفرینش روی داده، باز نمود شده است.

فصل سی و پنج دنباله ی فصل پیش است و در آن همسانی همه ی آفریدگان اورمزدی با هفت امشاسپند نشان داده شده است که جلوه ی آشکاری از اهمیت و احتمالاً تقدس عدد هفت را در میان ایرانیان در این فصل می توان دید (راشد محصل، ۱۳۸۵:صص ۵و۴).

پژوهش حاضر بررسی صرفی و نحوی ضمیر و فعل در فصل سی و چهارم و سی و پنجم گزیده های زادسپرم است. متن پهلوی، آوانویسی لاتین، ترجمه ی فارسی و قسمت های عمده ی این پیشگفتار عیناً همان است که در کتاب وزیدگی های زادسپرم پژوهش دکتر محمد تقی راشد محصل (← کتابنامه) آمده است.

گزیده های زادسپرم به سبب داشتن مطالب مهم دینی از دیرباز مورد توجه دانشمندان بوده است. نخستین دانشمندی که این کتاب را ترجمه کرده «وست» است! او همچنین در مقاله ی ادبیات پهلوی کتاب را به طور اختصار معرفی کرده است. پس از «وست» دانشمندان دیگر از جمله «موله»، «زتر»، «بیلی»، «کانگا»، «میرزا» و دیگران قسمت هایی از کتاب را ترجمه و در برخی موارد همراه متن پهلوی و آوانویسی منتشر کرده اند. شادروان «بهرام گور تهمورس انکلساریا» نیز متن انتقادی کتاب را به همراه ترجمه ی انگلیسی و دیباچه ای منتشر کرده است. شادروان «احمد تفضلی» با همکاری «فیلیپ ژینیو» نیز به انتشار متن پهلوی به همراه آوانویسی و ترجمه ی فرانسه و اختلاف دستنویس ها پرداخته است.

در ایران نیز دکتر مهرداد بهار نخست واژه نامه ای برای کتاب تنظیم کرده و سپس بخش هایی از کتاب را در کتاب های اساطیر ایران و پژوهشی در اساطیر ایران چاپ کرده است. دکتر «محمد تقی راشد محصل» نیز ترجمه ی فارسی اثر را به همراه یادداشت هایی در سال ۱۳۶۶ منتشر کرده و در سال ۱۳۸۵ در پژوهشی دیگر متن پهلوی را به همراه نگارش فارسی، آوانویسی، یادداشت ها، واژه نامه و فهرست ها انتشار داده اند و همین اثر است که مبنای این پژوهش قرار گرفته است. ترجمه ی دیگری از بخش مربوط به زندگی زردشت نیز توسط دکتر «ژاله آموزگار» و روانشاد «احمد تفضلی» در کتاب اسطوره ی زندگی زردشت انتشار یافته است.

مطالب این دفتر شامل یک پیشگفتار و شش فصل است: فصل اول شامل متن پهلوی، فصل دوم آوانویسی لاتین و فصل سوم ترجمه ی فارسی فصل سی و چهارم و فصل سی و پنج است؛ فصل چهارم در بردارنده ی تعریف مقولات دستوری براساس کتاب های تاریخ زبان فارسی (← کتابنامه) و دستور زبان فارسی (← کتابنامه) و نیز دستور تاریخی زبان فارسی (← کتابنامه) است. فصل پنجم به بررسی ضمیر و فصل ششم به بررسی فعل می پردازد. پیوست نیز تحلیل جمله های متن و شماره گذاری آن ها و جدول های انواع جمله با ذکر شماره ی جمله است.

فصل اول متن پهلوی

(بر اساس متن مندرج در راشد محصل، محمد تقی. ۱۳۸۵. ص ص ۵۱۷ تا ۵۳۶)

۱. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱
 ۲. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱
 ۳. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱



- ۱. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱
- ۲. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱
- ۳. ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱ ۱۱۱

